

regionalny punkt
doradczy

Zmiany w prawie istotne dla NGO – podsumowanie 2018 roku.

W 2018 roku pojawiło się wiele zmian prawnych istotnych dla organizacji pozarządowych. Niniejszy artykuł prezentuje najważniejsze z nich.

1. Zmiany w ustawie prawo o stowarzyszeniach.
2. Zmiany w księgowości i obowiązkach sprawozdawczych.
3. Zmiany w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w związku z powstaniem Narodowego Instytutu Wolności.
4. 1% od emerytów.
5. Nowe przepisy dotyczące ochrony danych osobowych (RODO).
6. Zmiany w ustawie o KRS.
7. Nowa ustawa o imprezach turystycznych.
8. Zmiana ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.
9. Nowe Rozporządzenia do ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

I. ZMIANY W Ustawie PRAWO O STOWARZYSZENIACH.

- Podstawa prawna: - ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach; - ustawa z dnia 25 września 2015 r. o zmianie ustawy Prawo o stowarzyszeniach oraz niektórych innych ustaw; - Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 2 maja 2016 r. w sprawie prowadzenia ewidencji stowarzyszeń zwykłych, jej wzoru oraz szczegółowej treści wpisów.
- Ustawa z dnia 25 września 2015 r. o zmianie ustawy Prawo o stowarzyszeniach oraz niektórych ustaw obowiązuje od 20 maja 2016 r. **Organizacje miały dwa lata – do 20 maja 2018 roku na dostosowanie się do nowych przepisów.**

Zmiany dotyczące stowarzyszeń zarejestrowanych w KRS.

(1) Ilość osób potrzebnych do założenia stowarzyszenia.

Z obowiązującego dotąd limitu 15 osób, po nowelizacji osoby w liczbie co najmniej 7, zamierzające założyć stowarzyszenie, uchwalają statut stowarzyszenia oraz wybierają komitet założycielski albo władze stowarzyszenia.

(2) Interesy zbiorowe członków.

W zakresie swoich celów statutowych stowarzyszenia będą mogły reprezentować interesy zbiorowe swoich członków wobec organów władzy publicznej.

(3) Zatrudnianie członków.

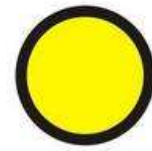
Stowarzyszenie opiera działalność na pracy społecznej swoich członków, a do prowadzenia swych spraw stowarzyszenie może zatrudniać pracowników, a od 20 maja 2016 r. także swoich członków.

(4) Umowy i spory z członkiem zarządu.

W umowach między stowarzyszeniem a członkiem zarządu oraz w sporach z nim stowarzyszenie reprezentuje członek organu kontroli wewnętrznej wskazany w uchwale tego organu lub pełnomocnik powołany uchwałą walnego zebrania członków.

(5) Statut stowarzyszenia i tworzenie jednostek terenowych.

W statucie stowarzyszenia trzeba będzie określać możliwość otrzymywania przez członków zarządu wynagrodzenia za czynności wykonywane w związku z pełnioną funkcją, a w zakresie sposobu

regionalny punkt
doradczy

reprezentowania stowarzyszenia – w szczególności sposób zaciągania zobowiązań majątkowych, a także warunki ważności uchwał władz stowarzyszenia.

(6) Tworzenie jednostek terenowych.

Nowelizacja dodała też nowe przepisy, które dotyczą tworzenia jednostek terenowych przez stowarzyszenia. Postanowienia o tym także musi określać statut stowarzyszenia.

(7) Dostosowanie statutów.

Stowarzyszenia działające na podstawie przepisów dotychczasowych miały dwa lata na dostosowanie swoich statutów do wymagań przewidzianych przepisami nowelizacji.

To czy dane stowarzyszenie musiało dokonać zmian w statucie, było kwestią indywidualną – kwestią potrzeby i decyzji. Przykładowo: jeśli stowarzyszenie będzie planowało opłacać pracę członków zarządu, musi dokonać odpowiedniego zapisu w statucie (będzie to właśnie dostosowanie statutu do nowych przepisów). Ale jeśli w stowarzyszeniu nie ma potrzeby wynagradzania członków zarządu, nie będzie trzeba poprawiać statutu.

Opłaty w KRS - wnioski stowarzyszeń o rejestrację, zmianę danych są wolne od opłat skarbowych. Płacą jedynie te stowarzyszenia, które wpisane są również do rejestru przedsiębiorców.

Zmiany dotyczące stowarzyszeń zwykłych.

Od 20 maja 2016 r. stowarzyszenia zwykłe tworzone są na nowych zasadach. Jednak nowelizacja ma duże znaczenie również **dla stowarzyszeń zwykłych, które powstały wcześniej**. „Stare” stowarzyszenia zwykłe, tj. takie, które zostały założone przed wprowadzeniem nowelizacji Prawa o stowarzyszeniach (przed 20 maja 2016 r.), powinny dostosować się do nowych przepisów i wprowadzić konieczne zmiany. **Takie stowarzyszenia zwykłe muszą uzyskać wpis do nowej ewidencji. Miały na to czas do 20 maja 2018 r. Jeśli wpisu nie uzyskają, zostaną rozwiązane z mocy prawa.**

Działań, które trzeba będzie przeprowadzić, żeby dostosować stare stowarzyszenie zwykłe do nowych przepisów, jest całkiem sporo. Potrzebne są zmiany w regulaminie, ponieważ ustawa opisała, co powinno się w nim znaleźć. Należy podjąć decyzję, czy reprezentantem ma być przedstawiciel, czy też lepiej powołać zarząd. Można również powołać komisję rewizyjną.

Stare stowarzyszenia zwykłe już wcześniej zgłaszały się do starostów z informacją o swoim powstaniu. Po 20 maja 2016 r. zaczęła funkcjonować prawdziwa ewidencja, dokładnie opisana w przepisach ustawy i w przepisach wykonawczych. Do takiej ewidencji stare stowarzyszenia zwykłe mają obowiązek się zgłosić.

II. ZMIANY W KSIĘGOWOŚCI I OBOWIĄZKACH SPRAWOZDAWCZYCH.

(1) Jednolity Plik Kontrolny (JPK):

- **JPK** - zbiór danych tworzonych z systemów informatycznych podmiotu gospodarczego poprzez bezpośredni eksport danych zawierających informacje o operacjach gospodarczych za dany okres, posiadający ustandaryzowany układ i format (schemat XML) umożliwiający jego łatwe przetwarzanie. Innymi słowy jest to łatwiejszy sposób kontaktowania się z urzędem skarbowym.

regionalny punkt
doradczy

- **JPK VAT – obowiązuje od 1 stycznia 2018 r.** i dotyczy podmiotów, które są czynnymi płatnikami podatku VAT (tzw. „vatowcami”), w tym organizacje pozarządowe, które są „vatowcami”). Do 25 dnia miesiąca wysyła się takie informacje do US.
- **JPK na żądanie – będzie obowiązywał od 1 lipca 2018 r.** i dotyczy wszystkich organizacji prowadzących księgowość elektroniczną. Przekazuje się na wezwanie urzędu skarbowego.

(2) Uproszczona ewidencja przychodów i kosztów (UEPiK):

- Podstawa prawna: ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (art. 10); Rozporządzenie Ministra Finansów z dn. 18 grudnia 2015 r. w sprawie prowadzenia uproszczonej ewidencji przychodów i kosztów przez niektóre organizacje.
- Obowiązuje od 1 stycznia 2016 r.
- Dla organizacji, które: nie prowadzą działalności gospodarczej, nie są OPP, przychody do 100 000 zł.
- Musimy ją zgłosić do US do 31 stycznia, a nowo zarejestrowane organizacje 30 dni od rozpoczęcia działalności. Decyzja o wyborze – organ zatwierdzający sprawozdanie. Zgłoszenie – oświadczenie zarządu + uchwała ww. organu.

(3) Sprawozdanie finansowe:

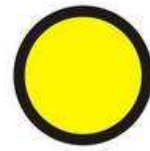
- Podstawa prawna: Załącznik nr 6 ustawy o rachunkowości (wzór w jaki sposób mają się sprawozdawać organizacje pozarządowe).
- Obowiązuje od 1 stycznia 2017 r.
- Składa się z 3 części: bilans, rachunek zysku i strat, informacja uzupełniająca (wprowadzenie do sprawozdania finansowego, informacja dodatkowa).

III. ZMIANY W USTAWIE O DZIAŁALNOŚCI POŻYTKU PUBLICZNEGO I O WOLONTARIACIE W ZWIĄZKU Z POWSTANIEM NARODOWEGO INSTYTUTU WOLNOŚCI (NIW).

- Podstawa prawna: ustawa z dnia 15 września 2017 r. o Narodowym Instytucie Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego - obowiązuje od 28 października 2017 r.; zmiany w przepisach ustawy o pożytku.
- Zmiany w ustawie o pożytku:
 - (1) Powołanie Komitetu ds. Pożytku Publicznego;
 - (2) Kompetencje do tej pory zarezerwowane dla ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego przechodzą na Przewodniczącego Komitetu lub Dyrektora Narodowego Instytutu Wolności:**
 - kontrola nad OPP; publikacja wykazu uprawnionych do otrzymania 1%; rozpatrywanie wniosków „spóźnialskich”; prowadzenie bazy sprawozdań; prowadzenie Funduszu Wspierania Organizacji Pożytku Publicznego.
 - (3) Możliwość powołania przez wojewodów pełnomocników do spraw społeczeństwa obywatelskiego.
 - (3) Możliwość powołania przez wojewodów pełnomocników do spraw społeczeństwa obywatelskiego.
- Fundusz Inicjatyw Obywatelskich (FIO): Operatorem będzie Narodowy Instytut Wolności (NIW).

IV. 1% OD EMERYTÓW.

- Od 2017 r. emeryci i renciści mogą przekazać 1% podatku wybranej organizacji pożytku publicznego.

regionalny punkt
doradczy

- 4 kroki: Wybierz organizację pożytku publicznego, której chcesz przekazać 1%. Zapisz jej numer KRS; Pobierz prosty formularz PIT - OP; Wypełnij formularz (wpisz nr KRS wybranej Organizacji) i podpisz; Wyślij formularz papierowo lub elektronicznie do swojego urzędu skarbowego.

V. NOWE PRZEPISY DOTYCZĄCE OCHRONY DANYCH OSOBOWYCH (RODO).

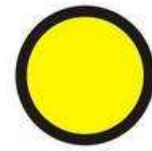
- Od 25 maja 2018 zaczęły obowiązywać przepisy o ochronie danych osobowych zawarte w unijnym rozporządzeniu, zwanym w skrócie RODO. Oznaczają one duże zmiany w sposobie ochrony tych danych. Dotknie ona również organizacje pozarządowe, ponieważ co do zasady, będą one podlegały jej przepisom w całości.
- Jedną z ważniejszych cech reformy jest całkowita zmiana założeń dotyczących tego, jak powinna wyglądać ochrona danych osobowych. Dotychczas wystarczało, że administrator wypełniał obowiązki wskazane w przepisach prawa. Od wejścia w życie reformy administrator będzie zobowiązany stosować zasadę *risk based approach*. To znaczy, że będzie musiał **samodzielnie oceniać, jakie są ryzyka związane z przetwarzanymi danymi osobowymi i jakie w związku z tym należy przedsięwziąć środki**.
- Postępowanie dotyczące ochrony danych osobowych w organizacji pozarządowej zależy m.in. od tego czyje, jakie dane są przetwarzane, jakie czynności są wykonywane przy przetwarzaniu, komu są przekazywane, jakie jest ryzyko utraty danych, ich wycieku i jaki to może mieć konsekwencje dla osób których dane dotyczą. Dlatego w różnych organizacjach zasady ochrony danych będą różnie wyglądały.
- Na wiele pytań nie ma jeszcze odpowiedzi, co nie znaczy, że organizacje pozarządowe są zwolnione z obowiązku stosowania RODO. RODO trzeba stosować od 25 maja 2018 r.

Przydatne linki i materiały:

- Podstawa prawna: Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (zwane również RODO).
- Strona Urzędu Ochrony Danych Osobowych - <https://uodo.gov.pl>
- Poradnik RODO Fundacji Panoptykon - <https://panoptykon.org/poradnik-RODO>
- Informacje o RODO na portalu ngo.pl - <http://poradnik.ngo.pl/wiadomosci/podobne/2176884.html>

VI. DODATKOWE DANE DO KRS.

- W marcu 2018 r. nastąpiły zmiany w ustawie o Krajowym Rejestrze Sądowym. Dla organizacji pozarządowych wprowadziły pewne nowości. Jedną z nich jest obowiązek zgłaszania dodatkowych danych do KRS, czyli adresów do doręczeń członków zarządu.
- Od 15 marca 2018 roku organizacje pozarządowe do wniosku o wpis do KRS muszą załączać adresy do doręczeń członków zarządu oraz likwidatorów, jeśli podmiot jest likwidowany. Każda organizacja ma też obowiązek uzupełnić dane o adresy do doręczeń, najlepiej wraz ze zgłaszaniem pierwszych zmian do KRS.
- Wskazanie nowego obowiązku pojawia się w artykule 19a ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym: „Do wniosku o wpis osób reprezentujących podmiot wpisany do Rejestru, likwidatorów i prokurentów należy dołączyć oświadczenia tych osób obejmujące zgodę na ich powołanie oraz ich adresy do doręczeń. Wymogu dołączenia oświadczenia obejmującego

regionalny punkt
doradczy

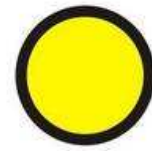
zgodę nie stosuje się, jeżeli wniosek o wpis jest podpisany przez osobę, która podlega wpisowi albo która udzieliła pełnomocnictwa do złożenia wniosku o wpis, albo której zgoda jest wyrażona w protokole z posiedzenia organu powołującego daną osobę lub w umowie spółki.”

- KRS zbiera te same dane co wcześniej (czyli imiona, nazwiska, pesele osób reprezentujących oraz zgody na powołanie - jeśli jest taka potrzeba, tzn. kiedy inne osoby niż powołane podpisują wniosek). Dodatkowo wymaga się od osób reprezentujących organizację pozarządową podania w oświadczeniach ich adresów do doręczeń.
- Adresy te nie będą widoczne w danych rejestrowych, ale będą się znajdowały w dokumentach, które zbiera sąd.
- Oświadczenia należy załączyć w przypadku pierwszego kontaktu/wniosku do KRS, który składamy po 15 marca 2018 r. Przy kolejnym wniosku nie ma już takiej potrzeby (chyba że zmieni się adres danej osoby, lub kiedy zmienia się osoba reprezentująca).
- Organizacje pozarządowe, które nie zgłaszały i w najbliższym czasie nie planują zgłaszać zmian do KRS, również mają obowiązek dostarczyć do sądu rejestrowego oświadczenia z adresami do doręczeń osób reprezentujących. **Muszą to zrobić w ciągu 18 miesięcy od daty wejścia w życie nowych przepisów, czyli najpóźniej do połowy września 2019 roku.**

VII. NOWA USTAWA O IMPREZACH TURYSTYCZNYCH.

- 1 lipca 2018 roku weszła w życie ustawa o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych. Nowe przepisy dotyczą również organizacji pozarządowych, gdyż wpływają na działalność nie tylko w zakresie turystyki, ale również rekreacji, sportu i wypoczynku.
- Nowa ustawa o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych stanowi przeniesienie do polskiego prawa dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2015/2302. Ustawa zastąpi obowiązującą dotychczas ustawę o usługach turystycznych, której nazwa została zmieniona na: „o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych”.
- Najważniejsza zmiana, jaką wprowadza nowa ustawa to objęcie regulacją podmiotów, których dotąd nie obowiązywała ustawa o usługach turystycznych. Od 1 lipca 2018 r. przepisami objęci są wszyscy, którzy organizują imprezy turystyczne lub ułatwiają nabycie powiązanych usług turystycznych, w tym także na zasadach niekomercyjnych. Konsekwencje nowego porządku prawnego w zakresie organizacji turystyki mają więc znaczenie również dla organizacji pozarządowych.
- Za niestosowanie się do regulacji ustawy, członek zarządu organizacji „podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3” (art. 59. ust. 1). Dlatego wskazane jest, aby organizacje zapoznały się z ustawą i wyłączeniami w niej zawartymi, żeby uniknąć konsekwencji przekroczenia wyłączeń i niespełnienia rygorów nakładanych przez ustawę.

Więcej informacji: „Działalność turystyczna organizacji pozarządowych po 1 lipca 2018r.” - <http://poradnik.ngo.pl/wiadomosc/2184479.html>

regionalny punkt
doradczy

VIII. ZMIANA USTAWY O PRZECIWDZIAŁANIU PRANIU PIENIĘDZY ORAZ FINANSOWANIU TERRORYZMU.

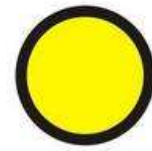
- 13 lipca 2018 r. weszła w życie nowa ustawa o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Istotne dla organizacji pozarządowych jest to, iż zrównuje ona w zakresie, który reguluje – stowarzyszenia i fundacje. **Podstawa prawna:** Ustawa z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz.U. 2018 poz. 723).
- Dotychczas obowiązująca ustawa różnicowała pod względem obowiązków fundacje i stowarzyszenia. Wśród instytucji wymienionych jako „**instytucje zobowiązane**” (czyli takich, które muszą stosować szczególne procedury przewidziane tą ustawą) wymieniała **wszystkie fundacje, ale nie wszystkie stowarzyszenia** (tylko te, które przyjmowały płatności w gotówce o wartości równej, lub większej niż 15.000 euro).
- **W nowej ustawie zarówno stowarzyszenia, jak i fundacje** stają się podmiotami zobowiązanymi, w takim zakresie w jakim przyjmują lub dokonują płatności **w gotówce** o wartości równej lub przekraczającej równowartość 10.000 Euro (czyli około 43.000 złotych). Chodzi o pojedynczą operację, lub kilka operacji „które wydają się ze sobą powiązane.” W praktyce oznacza to więc w zasadzie, że większość fundacji zostaje wyłączona spod obowiązków przewidzianych ustawą w podobny sposób, jak do tej pory były wyłączone stowarzyszenia. Wydaje się bowiem, że tylko niewielkiej grupy podmiotów może dotyczyć sytuacja otrzymania 40 tysięcy w gotówce - nawet jeżeli będzie to miało miejsce w ramach kilku transakcji.
- Aby ustrzec się przed obowiązkiem wprowadzania skomplikowanych procedur przewidzianych ustawą zaleca się, aby fundacje i stowarzyszenia wprowadziły do swoich dokumentów (np. statutu, lub polityki rachunkowości) zapisy o nieprzyjmowaniu płatności w gotówce przekraczających określoną wartość. Należy jednak pamiętać, że może się okazać, iż powyższe zalecenie nie będzie w każdym przypadku skuteczne.
- **Więcej informacji:** „Zmiana ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Co nowego?” - <http://poradnik.ngo.pl/wiadomosc/2184346.html>

IX. NOWE ROZPORZĄDZENIA DO USTAWY O DZIAŁALNOŚCI POŻYTKU PUBLICZNEGO I O WOLONTARIACIE.

Pod koniec października 2018 r. w Dzienniku Ustaw RP ukazały się Rozporządzenia Przewodniczącego Komitetu Do Spraw Pożytku Publicznego do ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Konieczność wydania nowych rozporządzeń do ustawy o działalności pożytku to wynik nowelizacji sprzed roku, kiedy to ustawa o Narodowym Instytucie Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego pozmieniała również sporo w ustawie o pożytku.

Rozporządzenia ogłoszone 26 października 2018 r. w Dzienniku Ustaw (dziennikustaw.gov.pl):

- Rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego w sprawie zamieszczenia informacji przez organizację pożytku publicznego z zakresu 1% podatku dochodowego od osób fizycznych, Dz.U. z 2018 r. poz. 2053.
- Rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego w sprawie uproszczonego wzoru oferty i uproszczonego wzoru sprawozdania z realizacji zadania publicznego, Dz.U. z 2018 r. poz. 2055.

regionalny punkt
doradczy

- Rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego w sprawie Rady Działalności Pożytku Publicznego, Dz.U. z 2018 r. poz. 2052.
- Rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego w sprawie przeprowadzania kontroli organizacji pożytku publicznego, Dz.U. z 2018 r. poz. 2054.
- Rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego w sprawie gospodarki finansowej Funduszu Wspierania Organizacji Pożytku Publicznego, Dz.U. z 2018 r. poz. 2051.
- Rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie prowadzenia uproszczonej ewidencji przychodów i kosztów przez niektóre organizacje pozarządowe oraz stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, Dz.U. z 2018 r. poz. 2050.

Rozporządzenia ogłoszone 29 października 2018 r.:

- Rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego w sprawie wymiany informacji dotyczących organizacji pożytku publicznego, Dz.U. z 2018 r. poz. 2059.
- Rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego w sprawie wzorów ofert i ramowych wzorów umów dotyczących realizacji zadań publicznych oraz wzorów sprawozdań z wykonania tych zadań, Dz.U. z 2018 r. poz. 2057.
- Rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego z dnia 24 października 2018 r. w sprawie wzorów rocznego sprawozdania merytorycznego oraz rocznego uproszczonego sprawozdania merytorycznego z działalności Organizacji pożytku publicznego, Dz.U. z 2018 r. poz. 2061.

UWAGA! Dla ofert złożonych do dnia 1 marca 2019 roku stosuje się przepisy dotychczasowe - dotyczy to zarówno ofert konkursowych, jak i małych grantów.

*Opracowała: Karolina Furmańska
Doradca dla organizacji pozarządowych*